

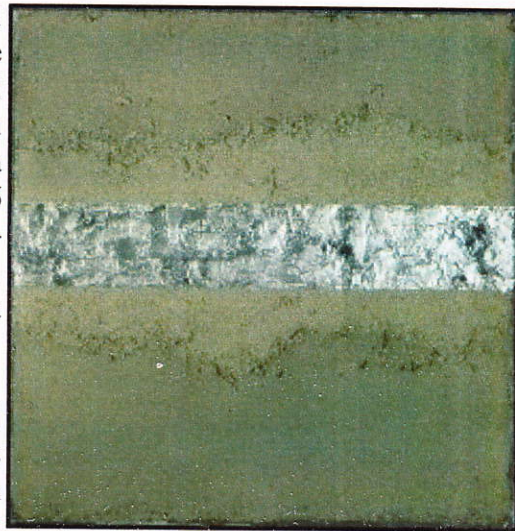
TÖREKSZÜNK A FÉNYRE

Záborszky Gábor: Megkomponált gesztusok / Raiffeisen Galéria

2012.11.09.

Mivel a bankok nemesfémek adásvételével is foglalkoznak, van valami pikáns abban, ha egy bank által szponzorált kiállítás képein is megjelenik az arany és az ezüst. RADNÓTI SÁNDOR ÍRÁSA.

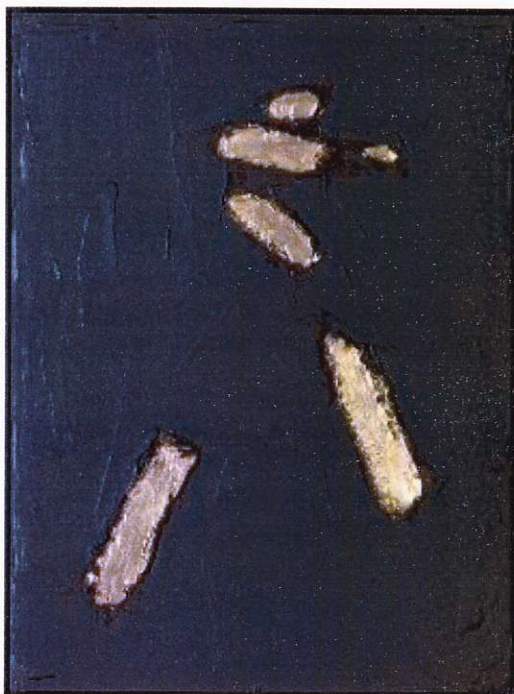
Záborszky Gábor képeinek ez föltűnő jegye – így magyarázatot kell találnunk arra, hogy miért használja ma egy festő nagy nyomatékkal e színeket. Hiszen azt gondolhatnánk, e pompás csillogás dicső napjai Bizánccal és a középkorral továtűntek. A modern táblaképfestészet nem utolsó sorban az arany alappal szemben határozta meg magát, amikor a régi, egyneműen és fenségesen ragyogó háttér helyett tájakat és belső tereket kezdett megjeleníteni, s a fénylő aranyat – a barokktól kezdve – csak a külvilágtól elválasztó határvidékre, a ráma alá engedte visszatérni. Historizáló idézetektől és néhány kivételtől eltekintve egészen a szecesszióig nem jelent meg a festményen az arany.

Záborszky Gábor: A folyó és a partja

Klimt óta időről időre föltűnik az arany a festményeken; a bécsi Belvedere ebben az évben kiállítást is szentelt a témának. De mit keres Záborszky képein? Bizonyosan nem a pompát, a fényűzést, a gazdagságot. De nem is a szakralitást, a transzcendenciát. Nem a hagyományt. Nem valamifajta ornamentalizmust. S nem is a giccsel való reflektált játékot, ahogyan az például Andy Warhol 1962-es *Arany Marilyn Monroe*-ján látható.

Az anyag anyag-volta a lényeges számára. Hiszen ki gondol – aki nem festő – a színek anyagi eredetére, a különböző festékföldekre, ásványokra, növényekre, állatokra, s manapság már inkább szintetikus anyagokra, amikor a színekkel találkozunk? S ki nem gondol a fémekre az arany és az ezüst szín láttán? Az arany felület vagy paca, az ezüst csík maga az arany és maga az ezüst. A vizuális hatás mellett megjelenik a kétdimenziós festményben is az érzéki tapintásos hatás, a puhaság, a formálhatóság, s a valamiképpen ezekkel a minőségekkel is összefüggő, az anyagból magából sugárzó fény. Szinte fordítottja ez az arany alapnak. Az alap itt valami mélyen földi – föld-szürke, föld-barna, föld-fekete, amelynek háttéréből válik ki a nemes fém. S ez – távol minden szakrális gondolattársítástól – mégiscsak létrehoz egy metafizikus ellentétet, amelyet nevezhetünk a föld és az ég ellentétének.

Kínai ház

De talán pontosabban kellene fogalmazni. Mert vajon kétdimenziós festményekről van itt szó? Az arany és az ezüst kitüremkedik a térbe. A domborműveken megkülönböztetjük a mélyen bevéssett magasreliefeket és a síkból kevésbé kiemelkedő alacsony vagy lapos reliefeket. Ebben az értelemben ezeket a festményeket bízást nevezhetjük extrém lapos domborműveknek is. Az a csekély háromdimenzionalitás, amelyeket ezek a nemes fémek elnyernek, maga is anyagi voltukat erősíti, azt, amit az imént tapintásos, taktilis hatásnak neveztem. De legalább annyira fontos az optikai hatás, az, hogy a domború felület az anyag fénylését, világítását, csillogását gyűjti össze és szórja szét, és így és ebből keletkezik az anyagból sugárzó fény.

Ez azonban majdnem mindig egy ellentét-rendszerben jelenik meg. A szikrázó gesztus olyan alaptól ugrik elő, amelyet a fényelnyelés tompasága jellemez. Anyagilag is egymás ellentétei: az érdes a simának, a kemény a puhának. A földre, a homokra, a szikkadt sárra kell gondolnunk, olyan elemekre, amelyek egykor Záborszky vulkanikus képein jelentek meg. De nem a natúra távoli üzenete ez – az anyagok megmaradnak a maguk elvontságában. Jelek, amelyek csak egymás vonatkozásában nyernek értelmet. A ragyogó gesztus csak ragyogni

akar, s ehhez szüksége van alapja, háttere, környéke abszorpciójára. Szüksége van a tompaságra, sőt tompultságra, amelyből felragyoghat.

Ezért aztán továbbra sem jellemezhetjük ezt az ellentétet konkrétan, mint valami földinek és valami éginek, mint valami fénytelennek és valami fénylőnek a kontrasztjával. A művek címei sem igazítanak tovább, s ha rájuk bízunk magunkat, olykor még félre is vezethetnek. Olyan címek ezek, melyek jól láthatóan nem az alkotás folyamatában, a művel együtt keletkeztek, hanem utána, mintegy emlékeztetőnek, fölismeretőnek. Ez itt a *Reggeli fények*, ez meg az *Üdvözlét barátainak*. A kép nem ábrázol kínai házat, még hozzá egyszerűen azért nem, mert az ábrázolás, a reprezentáció nem tartozik ezeknek a képeknek a programjába. Hanem amikor mesterük ránézett a kész képre, erre asszociált. S az egyik legszebb kép sem a folyó és a partja, hanem egy az egész képfelület közepén végigfutó ezüst szalag.

A képeken azonban nyilvánvalóan történik valami, ha nem is valami külsőnek – vagy belsőnek – az ábrázolása. A gesztusok események. Ha meg akarom nevezni, hogy milyen események, akkor mégis csak az egyik munka címéhez fordulok. Törekszünk a fényre.

A kiállítás megtekinthető 2013. január 6-ig.

Szerző: Radnóti Sándor

Tetszik

6 ember kedveli. Legyél te az első az ismerőseid közül!

Címkék: [Raiffeisen Galéria](#), [Zámborszky Gábor](#)

Kiállítás: Megkomponált gesztusok. Zámborszky Gábor kiállítása

Helyszín: Raiffeisen Galéria

Időpont: 2012. november 5 - 2013. január 6.